

Nr 53

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till hotellförordning jämte i ämnet väckt motion.

Genom en den 29 april 1966 dagtecknad proposition, nr 124, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden velat inhämta riksdagens yttrande över vid propositionen fogade förslag till hotellförordning.

Propositionens huvudsakliga innehåll

1917 års stadga angående hotell- och pensionatrörelse föreslås bli ersatt av en hotellförordning. Som ett led i det år 1959 påbörjade arbetet med förenkling av byggnadslagstiftningen överförs den nuvarande hotellstadgans byggnadstekniska bestämmelser, som främst avser brandskydd, till byggnadsstyrelsens anvisningar till byggnadsstadgan. Frågor om hotells beskaffenhet med hänsyn till brandskydd och hälsovård prövas av byggnadsnämnden i ärende om byggnadslov för hotellet samt av brandsyneför rättare och hälsovårdsnämnd under rörelsens gång.

Enligt förslaget fordras liksom f. n. tillstånd att driva hotell- eller pensionatrörelse som är avsedd att samtidigt ta emot minst nio gäster eller som omfattar minst fem gästrum. Rörelse som är avsedd huvudsakligen för uthyrning av stadigvarande bostad omfattas inte av förordningen. Däremot blir den tillämplig på vissa rörelser som f. n. inte anses som hotell- eller pensionatrörelse. Tillståndsprövningen avser sökandens personliga förutsättningar att driva rörelsen på ett sätt som inte medför fara för allmän ordning och säkerhet. Tillståndsmyndighet blir polismyndigheten. Den har att kontrollera ordningen i hotell och pensionat.

Det nuvarande systemet för hotellgästers inskrivning samt för polisens möjligheter att vid behov få kännedom om hotellgäster behålls i princip men förenklas. Bl. a. innebär detta att bestämmelserna blir lika för medborgare i alla de nordiska länderna.

Förordningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1967.

Författningsförslaget

Det vid propositionen fogade författningsförslaget har följande lydelse.

Förslag

till

Hotellförordning

Härigenom förordnas som följer.

Inledande bestämmelse

1 §.

Med hotell- eller pensionatrörelse avses i denna förordning yrkesmässig verksamhet med ändamål att tillhandahålla tillfällig möblerad bostad. Förordningen är ej tillämplig när bostad tillhandahålles som ett led i verksamhet för vård, tillsyn, utbildning eller uppfostran.

Med hotell eller pensionat avses i förordningen byggnad eller lägenhet, vari hotell- eller pensionatrörelse drives.

Tillstånd m. m.

2 §.

Hotell- eller pensionatrörelse, som är avsedd att samtidigt mottaga minst nio gäster eller som omfattar minst fem gästrum, får drivas endast av den som har tillstånd av polismyndigheten i orten. Tillstånd meddelas för hotell- eller pensionatrörelse i viss byggnad eller lägenhet.

Tillstånd skall meddelas, om det icke finnes anledning antaga att den som söker tillståndet skall driva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer. Tillstånd får ej meddelas den som är omyndig eller i konkurstillstånd.

3 §.

Drives hotell- eller pensionatrörelse för vilken tillstånd fordras enligt 2 § av bolag, förening eller annan samfällighet, skall föreståndare finnas för rörelsen. Föreståndare får utses även av tillståndshavare som är enskild person. Polismyndigheten äger ålägga sådan tillståndshavare att utse föreståndare, om särskilda skäl föreligga.

Föreståndare skall vara godkänd av polismyndigheten. Utsedd föreståndare skall godkännas om han ej är omyndig samt det icke finnes anled-

ning antaga att han skall utöva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer.

Godkänd föreståndare ansvarar i tillståndshavarens ställe för att rörelsen utövas enligt föreskrifterna i denna förordning.

4 §.

För tillståndshavare, som själv förestår rörelsen, och för föreståndare skall finnas ersättare. I fråga om ersättare äga bestämmelserna i 3 § andra och tredje styckena motsvarande tillämpning.

5 §.

Ansökan om tillstånd att driva hotell- eller pensionatrörelse skall vara skriftlig och åtföljas av

a) uppgift om sökandens fullständiga namn, firma och postadress samt, om sökanden tidigare haft annat släktnamn, detta;

b) för sökande, som är enskild person, uppgift om födelsetid och yrke eller titel samt bevis att han ej är omyndig eller i konkursstillstånd;

c) uppgift om fullständigt namn, födelsetid och yrke eller titel för den som utsetts till föreståndare eller ersättare samt bevis att han ej är omyndig;

d) uppgift om belägenheten av den byggnad eller lägenhet där rörelsen avses skola drivas, det största antal gäster som skall kunna mottagas samtidigt och det största antal gästrum som rörelsen skall omfatta;

e) om byggnadslov meddelats för hotellet eller pensionatet, handlingar som visa att så skett.

Beviljas tillstånd skall skriftligt bevis utfärdas. Har byggnadslov ej meddelats och är ej uppenbart att det icke behöves, skall beviset innehålla erinran om att byggnadslov kan fordras. Finnes ej godkänd ersättare eller, i fall när föreståndare skall finnas enligt 3 §, godkänd föreståndare, skall i beviset anges att tillståndet icke får utnyttjas förrän ersättare eller föreståndare utsetts och godkänts. Avskrift av beviset skall tillställas byggnadsnämnden, brandchefen och hälsovårdsnämnden.

Om godkännande av föreståndare eller ersättare skall skriftligt bevis utfärdas.

6 §.

Om tillståndshavare avlider, försättes i konkurs eller förklaras omyndig, får rörelsen fortsättas under högst ett år. Försättes rörelsen, skall föreståndare enligt 3 § finnas för denna.

Om godkänd föreståndare ej redan finnes, skall inom två månader från dödsfallet, första borgenärssammanträdet eller omyndighetsförklaringen

ansökan göras om godkännande av föreståndare. Godkännes icke föreståndaren, skall polismyndigheten lämna den som driver rörelsen tillfälle att inom viss tid ansöka om godkännande av annan föreståndare. Godkännes ej heller den andre föreståndaren, anses tillståndet ha upphört att gälla tre veckor efter det att beslut i ärendet vann laga kraft.

Göres ej ansökan som avses i andra stycket inom föreskriven tid, anses tillståndet för rörelsen ha upphört att gälla den dag då tiden utgick.

7 §.

Avgår eller avlider föreståndare som skall finnas enligt 3 § eller ersättare eller återkallas godkännande av föreståndare eller ersättare, skall ansökan om godkännande av ny föreståndare eller ersättare göras inom två månader. Göres ej ansökan inom denna tid eller godkännes icke föreståndaren eller ersättaren, äga bestämmelserna i 6 § andra och tredje styckena motsvarande tillämpning.

8 §.

Upphör rörelsen, skall tillståndshavaren skriftligen anmäla det hos polismyndigheten. Detsamma gäller om tillståndshavaren icke vill utnyttja tillståndet eller hinder mot att börja rörelsen uppkommer. Polismyndigheten skall återkalla tillståndet och underrätta byggnadsnämnden, brandchefen och hälsovårdsnämnden härom.

Register

9 §.

Polismyndigheten skall föra register över de hotell- och pensionatrörelser för vilka tillstånd meddelats. I registret skola göras anteckningar om de beslut polismyndigheten meddelar i fråga om rörelsen. Rikspolisstyrelsen bestämmer i övrigt hur registret skall föras.

Ordning och säkerhet

10 §.

Hotell- eller pensionatrörelse skall drivas så att den icke föranleder fara för allmän ordning och säkerhet.

11 §.

Den som driver hotell- eller pensionatrörelse med tillstånd enligt 2 § skall tillse at` elektrisk anläggning i hotellet eller pensionatet en gång varje år

undersökes av sakkunnig person. Bristfälligheter som anmärkas vid sådan undersökning skola avhjälpas så snart det kan ske. Intyg om undersökning och om avhjälpta bristfälligheter skall anskaffas och förvaras.

12 §.

Utrymningsvägar i hotell eller pensionat, där rörelse drives med tillstånd enligt 2 §, skola anges genom tydliga markeringar. Sådan markering skall vara lätt synlig från dörren till varje gästrum.

Gästkontroll

13 §.

Gäst skall vid ankomsten till hotell eller pensionat, där rörelse drives med tillstånd enligt 2 §, avfordras uppgift om fullständigt namn, yrke eller titel, födelsetid, hemort och medborgarskap eller nationalitet. Sådana uppgifter skola förvaras i form av en gästförteckning, vari även skola antecknas dagen för gästens ankomst och dagen för hans avflyttning.

Polismyndigheten äger förordna att från hotell- eller pensionatrörelse i viss ort eller från viss rörelse anmälan skall göras till polismyndigheten om svensk, dansk, finsk, isländsk eller norsk gäst på sätt och inom tid som polismyndigheten bestämmer. Avser förordnandet rörelse för vilken tillstånd ej meddelats enligt 2 §, gälla bestämmelserna i första stycket för rörelsen.

Om ytterligare uppgifter som skola avfordras annan utländsk gäst och om anmälan till polismyndigheten i fråga om sådan gäst gälla bestämmelserna i utlänningskungörelsen den 4 juni 1954 (nr 457). Sådana uppgifter skola antecknas i gästförteckningen.

14 §.

Vägrar gäst att lämna uppgift enligt 13 § eller finnes anledning antaga att uppgift som han lämnat är oriktig, skall anmälan därom ofördröjligen göras hos polismyndigheten.

15 §.

Gästförteckning skall föras noggrant och på anfordran hållas tillgänglig för polismyndigheten. Den skall förvaras under minst tio år från dagen för den anteckning som senast införts. Förteckning för rörelse som upphör skall lämnas till polismyndigheten.

För gästförteckning och för anmälan enligt 13 § andra stycket skall användas blankett enligt formulär som rikspolisstyrelsen fastställer. Blanketter tillhandahållas av polismyndigheten.

Ansvarsbestämmelser m. m.

16 §.

Till böter dömes den som

- a) utan tillstånd driver hotell- eller pensionatrörelse som avses i 2 §;
- b) driver hotell- eller pensionatrörelse utan godkänd föreståndare, när sådan skall finnas, eller utan godkänd ersättare.

17 §.

Till böter eller, om omständigheterna äro försvårande, fängelse i högst sex månader dömes

- a) den som underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet enligt 13 § andra stycket eller 14 § eller som vid fullgörande av sådan anmälningsskyldighet lämnar oriktig uppgift;
 - b) gäst som i fall som avses i 13 § första eller andra stycket lämnar oriktig uppgift;
- om gärningen ej är belagd med straff i brottsbalken.

18 §.

Till böter, högst femhundra kronor, dömes den som underlåter att

- a) fullgöra anmälningsskyldighet enligt 8 §;
- b) enligt 11 § föranstalta om undersökning eller anskaffa eller förvara intyg;
- c) enligt 13 § avfordra gäst uppgift, förvara den i gästförteckning eller göra anteckningar däri;
- d) iakttaga bestämmelserna om gästförteckning i 15 § första stycket.

19 §.

Är tillståndshavare icke lämplig att driva rörelsen av den anledningen att han upprepade gånger funnits skyldig till brott mot denna förordning eller åsidosatt annan bestämmelse som gäller för rörelsen och trots anmaning underlåtit att vidtaga rättelse inom skälig tid eller av annan anledning, skall polismyndigheten återkalla tillståndet.

Är godkänd föreståndare eller ersättare icke lämplig att förestå rörelsen av den anledningen att han upprepade gånger funnits skyldig till brott mot denna stadga eller åsidosatt annan bestämmelse som gäller för rörelsen och trots anmaning underlåtit att vidtaga rättelse inom skälig tid eller av annan anledning, skall polismyndigheten återkalla godkännandet eller, om särskilda skäl föreligga, återkalla tillståndet för rörelsen.

Innan tillstånd eller godkännande återkallas, skall den som beröres av återkallelsen beredas tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan olägenhet.

20 §.

Om det är nödvändigt för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, äger polismyndigheten vid vite förbjuda hotell- eller pensionatrörelse, för vilken icke fordras tillstånd.

21 §.

För att tillse att bestämmelserna i denna förordning iakttagas äger polismyndigheten tillträde till hotell och pensionat.

22 §.

Talan mot polismyndighetens beslut enligt denna förordning föres hos länsstyrelsen genom besvär.

Talan mot länsstyrelsens beslut föres hos Konungen genom besvär.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1967, då stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrörelse skall upphöra att gälla.

Tillstånd enligt stadgan att driva hotell- eller pensionatrörelse gäller som tillstånd enligt förordningen. Tillstånd som enligt 3 § i stadgan meddelats föreståndare för hotell- eller pensionatrörelse, vilken drives av bolag, förening eller annan samfällighet, anses som tillstånd för bolaget, föreningen eller samfälligheten och som godkännande av föreståndaren.

Drives vid förordningens ikraftträdande rörelse för vilken fordras tillstånd enligt förordningen och har tillstånd icke behövts enligt stadgan, får rörelsen fortsättas till utgången av juni 1967 utan tillstånd. Sökes tillstånd dessförinnan, får rörelsen fortsättas även därefter till dess tillståndsärendet avgjorts slutligt.

Skall enligt förordningen ersättare för tillståndshavare eller föreståndare finnas i hotell- eller pensionatrörelse som drives vid förordningens ikraftträdande, får rörelsen fortsättas till utgången av juni 1967 utan ersättare. Sökes godkännande av ersättare dessförinnan, får rörelsen fortsättas även därefter till dess ärendet om godkännande av ersättare avgjorts slutligt.

Ärende om hotell- eller pensionatrörelse, vilket före förordningens ikraftträdande anhängiggjorts hos länsstyrelse som första instans men icke slutligt avgjorts av länsstyrelsen före ikraftträdandet, skall överlämnas till polismyndigheten för vidare handläggning enligt förordningen.

Liggare och kortregister, som avses i 2 § 2 mom. tredje stycket stadgan, eller avskrift därav skall länsstyrelsen sända till polismyndigheten.

Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till bestämmelse som ersatts genom bestämmelse i förordningen, skall den nya bestämmelsen tillämpas.

Motion

I samband med propositionen har utskottet behandlat en i anledning av densamma inom riksdagens andra kammare väckt motion, nr 931, av herr *Björk* i Göteborg.

I motionen hemställas »att vederbörande utskott vid behandlingen av propositionen nr 124 måtte beakta motionens synpunkter».

De synpunkter som framförs i motionen är i huvudsak följande.

Motionären anför i fråga om gästkontrollen beträffande svenska gäster att ambitionen bör vara att reducera uppgiftsskyldigheten till ett nödvändigt minimum, sannolikt omfattande namn, födelsetid och hemort. Han anser det svårbegripligt varför hänsyn till nordisk samordning skall framtvunga krav på uppgift om medborgarskap även för svenska gäster och förklarar att det inte borde vara praktiskt omöjligt att finna en ordning, varigenom svenska gäster befrias från denna skyldighet. Motionären påpekar vidare att formuleringen medborgarskap eller nationalitet är oklar och svårtolkad och ifrågasätter vilken funktion kravet på uppgift om yrke eller titel numera fyller. Om preciseringar av sistnämnda slag anses önskvärda kan det enligt hans mening diskuteras om inte angivande av yrke är tillräckligt.

I fortsättningen anför motionären bl. a. att enligt departementschefens uttalande i anslutning till 2 § i förordningen den som dömts för våldsbrott, sedlighetsbrott, tillgrepps- eller förskingringsbrott i allmänhet bör vägras tillstånd att driva hotellrörelse. Tolkad efter ordalydelsen anses denna kommentar innebära att var och en som i sin ungdom dömts för något av de nämnda brotten riskerar att för all framtid avstängas från möjligheten att starta hotell- eller pensionatsrörelse. Motionären finner en mer nyanserad kommentar vara önskvärd.

I anslutning till 10 § framhåller motionären att »fara för allmän ordning och säkerhet» enligt departementschefens uttalande bl. a. inbegriper fara för samhällsfarlig asocialitet. Med hänsyn till de vaga kriterier som uppställs i lagen om samhällsfarlig anses det dock föreligga risk att stadgan- det försvårar bostadsproblemen även för grupper med måttligt asociala tendenser. En liknande oklarhet anser motionären återfinnas i departementschefens motivuttalanden till 2 § i författningsförslaget.

Propositionens tillkomst

Utskottet hänvisar till propositionen s. 9—11.

Gällande bestämmelser

Utskottet hänvisar till propositionen s. 12—16.

Behov av en hotellförfattning

Vad beträffar turistutredningens förslag m. m. hänvisar utskottet till propositionen s. 17—33.

Föredraganden

Inledning

Den gällande hotellstadgan kom till år 1917 och ändrades genomgripande år 1932. Behov av nya bestämmelser om hotell förelåg redan när 1948 års turistutredning tillsattes. Utredningen föreslog i sitt betänkande år 1951 en helt ny hotellförfattning men någon sådan har inte kommit till stånd. Reformbehovet har blivit än mer framträdande efter tillkomsten av en ny hälsovårdsstadga år 1958, ny byggnadsstadga år 1959 samt ny brandlag och brandstadga år 1962. I byggnadsstyrelsen pågår sedan en tid arbete med särskilda, på byggnadsstadgan grundade anvisningar för hotell. Anvisningarna beräknas bli färdiga under år 1966, och en översyn av hotellstadgan har därför nu bedömts nödvändig. Mot denna bakgrund har i inrikesdepartementet upprättats en promemoria angående ny lagstiftning om hotell och pensionat. Promemorian, som är dagtecknad den 4 januari 1965, har remissbehandlats. I yttranden över promemorian har från både myndigheter och branschorganisationer vitsordats behovet av ny lagstiftning på detta område. Jag ansluter mig till denna uppfattning och anser att det nu bör förutsättningslöst prövas vilka särskilda författningsbestämmelser som behövs i fråga om hotell och hotellrörelse. Jag vill förutskicka att denna prövning måste innefatta författningstekniska överväganden samt att det därför blir nödvändigt att i viss utsträckning gemensamt behandla frågor om behovet av bestämmelser i skilda ämnen och om dessa bestämmelsers lämpligaste placering i författningsmaterialet.

1917 års hotellstadga kan sägas ha i huvudsak fyra olika ändamål, nämligen att skydda hotellgästerna och hotellpersonalen mot brandfara, att skydda dem mot sanitär olägenhet, att sörja för god ordning i hotell samt att underlätta polisens spaningsarbete. De tre förstnämnda ändamålen tillgodoses enligt hotellstadgan i samband med att hotellrörelsen påbörjas genom att myndigheterna kontrollerar byggnaden eller lokalen och den som ämnar driva rörelsen. Under rörelsens gång kontrolleras enligt hotellstadgan brandskyddet. För att tillgodose spaningsintresset finns i stadgan föreskrifter som gör det möjligt för polisen att få kännedom om hotellgästerna.

Skydd mot brand och sanitär olägenhet

Huvuddelen av den gällande hotellstadgan består av bestämmelser om brandskydd. De är av övervägande byggnadsteknisk art. I fråga om skyddet mot sanitär olägenhet saknas däremot helt byggnadstekniska bestämmelser

i hotellstadgan. Den föreskriver härom bara att de sanitära förhållandena skall vara tillfredsställande. Något utförligare bestämmelser i detta ämne finns i hälsovårdsstadgan, men den upptar inte uttömmande byggnadstekniska bestämmelser om skydd mot sanitär olägenhet i hotell.

Byggnadstekniska bestämmelser, som avser skydd mot brandfara och sanitär olägenhet i byggnad i allmänhet, finns i byggnadsstadgan. De omfattar även byggnader och lokaler som är avsedda för hotell eller pensionat. Vid tillkomsten av 1959 års byggnadsstadga ansågs huvudparten av de byggnadsbestämmelser som avser brandförsvar och hälsovård vara av så utpräglad teknisk karaktär och byggnadstekniken på detta område underkastad så snabba förändringar med hänsyn till utvecklingen att bestämmelserna borde få sin plats i byggnadsstyrelsens anvisningar i stället för i författning. I 1960 års anvisningar från byggnadsstyrelsen finns i enlighet härmed utförliga sådana bestämmelser, vilka avser även hotellbyggnader. Härtill kommer de blivande särskilda hotellanvisningarna.

Turistutredningen föreslog att alla erforderliga byggnadstekniska bestämmelser om hotell skulle föras över till byggnadsstadgan och byggnadsstyrelsens anvisningar. Detta tillstyrktes av ett stort antal remissinstanser, däribland byggnadsstyrelsen och 1951 års byggnadsutredning vars förslag ligger till grund för 1959 års byggnadsstadga. Samma ståndpunkt intas i departementspromemorian och biträds i så gott som alla yttrandena över den.

Överförandet av hotellstadgans byggnadstekniska bestämmelser till byggnadsstyrelsens anvisningar är ett led i de strävanden att förenkla byggnadslagstiftningen som påbörjades i och med 1959 års byggnadsstadga och som bl. a. innebär att byggnadsbestämmelser efter hand skall utmönstras ur olika författningar i den mån det är möjligt. Byggnadsstyrelsens arbete med särskilda anvisningar om hotell är en följd av de principer som ligger till grund för byggnadsstadgan och har påbörjats oberoende av arbetet med en ny hotellförfattning. Redan 1960 års anvisningar till byggnadsstadgan innehåller åtskilligt som inte stämmer överens med hotellstadgans bestämmelser eftersom dessa blivit föråldrade. Bl. a. gäller detta den brandtekniska klassindelningen, som byggnadsstyrelsen behandlat i sin framställning år 1960.

Byggnadsstyrelsens nämnda hotellanvisningar föreligger nu i utkast. Enligt vad jag inhämtat täcker de, tillsammans med byggnadsstadgans och hälsovårdsstadgans bestämmelser, med några få undantag, som jag återkommer till, allt det som f. n. föreskrivs i hotellstadgan om hur byggnad och lokal för hotell skall vara beskaffade. Något hinder föreligger inte att i anvisningar från byggnadsstyrelsen behandla även ämnen som reglerats på annat ställe än i de egentliga byggförfattningarna (prop. 1959:168 s. 270). I enlighet härmed innehåller det nämnda utkastet även motsvarigheter till hotellstadgans bestämmelser om belysning samt alarm- och brandsläckningsanordningar.

Som framgår av departementspromemorian gäller bestämmelserna i byggnadsstadgan — och därmed anvisningarna till den — uppförande och anordnande av hotell oavsett om några planbestämmelser fastställts för området. Det förutsätts dock att tillstånd för hotellrörelsen enligt hotellstadgan fordras. I praktiken innebär detta att byggnadslov krävs och att byggnadsbestämmelserna gäller för alla hotellbyggnader eller hotelllokaler med mer än fyra gästrum. Från denna synpunkt är det således inte något hinder mot att flytta hotellstadgans byggnadsbestämmelser till byggnadsstyrelsens anvisningar. I några remissyttranden påpekas emellertid att dessa anvisningar, till skillnad mot hotellstadgans brandskyddsbestämmelser, inte har bindande karaktär. Jag vill med anledning härav framhålla att de grundläggande byggnadsbestämmelserna i 43 och 44 §§ byggnadsstadgan är bindande för de myndigheter som beviljar byggnadslov och för de byggande. Vidare uttalades vid byggnadsstadgans tillkomst (prop. 1959:168 s. 168) att huvudparten av de regler som anses böra gälla för byggandet kunde utformas som råd och anvisningar. Några andra bindande byggnadsföreskrifter om brandskydd än de som finns i byggnadsstadgans nyssnämnda paragrafer har inte heller utfärdats. För andra byggnader än hotell, exempelvis samlingslokaler och varuhus, där brandskyddet har väl så stor betydelse, har 1960 års anvisningar till byggnadsstadgan, vilka inte är bindande, kunnat tillämpas utan olägenhet. På samma sätt regleras redan f. n. vad som med hänsyn till hälsovården i hotell behövs i byggnadshänseende genom de icke bindande anvisningarna från år 1960. I dessa anvisningar har byggnadsstyrelsen f. ö. uttalat att de bör tillämpas så ensartat som möjligt och inte frångås utan särskilda skäl. Skulle det visa sig att anvisningarna frångås på ett sådant sätt att den enhetlighet som är önskvärd för ett rationellt byggande äventyras, kommer styrelsen att föreslå Kungl. Maj:t att utnyttja sin befogenhet enligt byggnadsstadgan att fastställa bindande föreskrifter.

Jag anser på grund av det anförda att möjligheterna att bevaka att brandskydd och hälsovård i hotell tillgodoses i samband med att sådant byggs eller anordnas inte minskas om hotellstadgans byggnadsbestämmelser förs över till byggnadsstyrelsens anvisningar, även om dessa inte är bindande. En sådan reform utgör ett led i arbetet på att förenkla byggnadslagstiftningen och gör det lättare att anpassa byggnadsåtgärderna efter den tekniska utvecklingen. De särskilda anvisningar för hotell som nu utarbetas i byggnadsstyrelsen avses inte fullständigt reglera hotell utan kommer att innehålla hänvisningar till styrelsens övriga anvisningar vilka är tillämpliga även på andra byggnader. Ett vid remissbehandlingen framfört önskemål om samling av alla hotellbestämmelser på ett ställe kan därför inte tillgodoses utan dubbling av de byggnadstekniska bestämmelserna, något som synes mindre lämpligt.

Några föreskrifter om fortlöpande besiktning av hotellrörelse från hälsovårdssynpunkt finns inte i hotellstadgan. Tillsyn av de sanitära förhållan-

2* — *Bihang till riksdagens protokoll 1966. 9 saml. 3 avd. Nr 53*

dena sker enligt hälsovårdsstadgan. Sedan hotellrörelse tagits i bruk kontrolleras enligt hotellstadgan brandskyddet en gång om året genom dels besiktning av polismyndigheten, ofta med biträde av brandmyndigheten, dels särskild sakkunnigbesiktning av elektriska ledningar med tillhörande anordningar. Till brandskyddskontrollen kan också hänföras hotellstadgans bestämmelser om sotning.

Jag anser att hälsovårdskontrollen som hittills bör ske under hälsovårdsnämndens ansvar. Det synes mig angeläget att med tillämpning på hotellen understryka vad som anfördes vid hälsovårdsstadgans tillkomst om att hälsovårdsnämnd är skyldig att öva tillsyn även utanför hälsovårdstötort. Allteftersom hälsovårdsinspektörer anställs i kommunerna — något som kommunblockssamarbetet och tillkomsten av större kommuner kommer att underlätta — kommer möjligheterna till sådan tillsyn att förbättras. Några särskilda bestämmelser i en hotellförfattning om den fortlöpande hälsovårdskontrollen anser jag således inte behövas.

I departementspromemorian föreslås att den fortlöpande tillsynen av brandskyddet skall ske enligt brandlagstiftningens bestämmelser om brandsyn och sotning. Förslaget lämnas utan erinran i de flesta remissyttrandena. Jag vill till en början slå fast att det i fortsättningen inte bör ankomma på polisen att fortlöpande kontrollera brandskyddet. I fråga om brandskyddet är det utan vidare klart att hotellstadgans bestämmelser om sotning, som är föråldrade, helt kan ersättas av brandstadgans och de kommunala brandordningarnas bestämmelser, vilka redan f. n. gäller för hotell. Brandsyn sker f. n. till följd av brandstadgan och statens brandinspektions anvisningar en gång om året i alla hotell. Den brandsyn som förrättas av brandchefer eller andra brandbefäl inbegriper viss kontroll av elektriska installationer. I några yttranden hävdas emellertid att hotellstadgans bestämmelse om särskild sakkunnigbesiktning av elektriska anläggningar bör behållas. Av yttrandena drar jag slutsatsen att sådan besiktning inte kan undvaras. Kontrollen av elektriska anläggningar i hotell avser också att skydda hotellgästerna och personalen mot olyckshändelser till följd av bristfällig isoletering, kortslutning o. d. På grund härav anser jag det nödvändigt att behålla den ifrågakommande bestämmelsen i en hotellförfattning, även om denna i övrigt inte innehåller några brandskyddsbestämmelser.

I några yttranden, bl. a. statens brandinspektions, anses vissa i 8, 19 och 20 §§ hotellstadgan upptagna brandskyddsbestämmelser böra behållas i en hotellförfattning. Förbunden i 8 § andra stycket, 19 § tredje stycket och 20 § fjärde stycket mot förvaring av lättantändliga eller vid utrymning hinderliga föremål på vissa platser gäller enligt brandlagen och brandstadgan i alla byggnader. Överträdelse av sådana förbud medför i allmänhet inte straff utan rättelse genom brandsyneföreläggande. Att i fråga om hotell frångå denna ordning anser jag inte motiverat. Det i 20 § femte stycket givna förbudet mot att handha vissa apparater så att brandfara uppkom-

mer gäller redan enligt brandlagen och behövs därför inte heller i en hotellförfattning. Bestämmelser om förvaring av brandfarliga vätskor finns numera i förordningen den 1 december 1961 (nr 568) om brandfarliga varor och någon motsvarighet till 20 § sjätte stycket hotellstadgan behöver därför inte behållas.

Jag anser således att föreskrifter i en särskild hotellförfattning inte behövs i fråga om brandskydds- och hälsovårdskontroll i hotell i samband med hotellverksamhetens början eller under verksamhetens gång utom i fråga om besiktning av elektriska anläggningar.

Ordning och säkerhet

Den nuvarande hotellstadgan kräver att den som vill driva hotellrörelse gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet samt i övrigt är lämplig. I turistutredningens förslag och departementspromemorian samt i remissyttrandena anses krav av denna art alltjämt böra uppställas.

God ordning i hotell har som framhålls i departementspromemorian betydelse för bl. a. hotellgästernas trygghet till liv och hälsa. Atskilliga ordningsföreskrifter som behövs för hotell har i själva verket till syfte att främja brandskydd och hälsovård. I dessa hänseenden bör ordningsintressena enligt min mening tillgodoses enligt brand- och hälsovårdslagstiftningen, på de sätt som jag redogjort för i det föregående. Fullständig garanti för att bestämmelserna i denna lagstiftning efterlevs i den mån det ankommer på hotell innehavaren eller hotellföreståndare kan självfallet inte vinnas. Väsentlig säkerhet härvidlag kan dock uppnås med en ordning som innebär att hotellverksamhet får utövas endast av ansvarskännande och ordentliga personer.

God ordning fordras även i det hänseendet att hotell inte får bli tillhåll för kriminellt belastade eller andra asociala individer. Det är ett samhällsintresse att hotell inte drivs på ett sätt som underlättar för sådana element att leva i anonymitet. God ordning i hotell måste upprätthållas också som ett medel att förhindra prostitution. Det bör således av den som driver eller förestår hotell fordras att han utövar viss kontroll över gästerna. Även av nu anförda skäl måste enligt min mening fordras ansvarskänsla och ordentlighet av den som driver eller förestår hotellrörelse.

För hotellverksamhet är kännetecknande att gästrummen är tillgängliga för hotellvärden och dennes personal. Med hänsyn härtill är det, som antytts i några remissyttrandena, ett ordnings- och säkerhetsintresse att det finns möjlighet att hindra personer som kan antas vara mindre nogräknade från att driva eller förestå hotellrörelse. För den oförvitlige hotellvärden torde det inte vara någon allvarlig olägenhet att underkasta sig den kontroll som är nödvändig från dessa synpunkter.

Jag finner således att intresset av ordning och säkerhet i hotell medför att vissa krav fortfarande måste ställas på hotellvärdens person. Som anføres

länningskungörelsen för hostadsupplåtare, även hotellvärdar, att lämna polisen uppgifter om utomnordiska personer. Denna uppgiftsskyldighet är som jag nämnt tidigare avsedd att underlätta den inre utlänningskontrollen i allmänhet men tillgodoser också polisens spaningsintresse. Önskemålet om förenkling måste i detta avseende enligt min mening därför prövas i samband med utlänningskontrollen. Den övervägs f. n. av utlänningsutredningen, och jag är därför inte beredd att i detta sammanhang föreslå någon ändring i fråga om den hotellgästkontroll som sker enligt utlänningskungörelsens bestämmelser om hostadsupplåtares skyldigheter. Inte heller det vid remissbehandlingen framkomna önskemålet om enhetliga nordiska regler för gästkontrollen bör prövas förrän utlänningsutredningens förslag framlagts.

Jag kan instämma i den vid remissbehandlingen uttalade uppfattningen att de nuvarande svenska bestämmelserna om gästkontrollen är svåröverskådliga. En viss förenkling kan enligt min mening ske genom att bestämmelserna för svenska hotellgäster blir desamma som för hotellgäster från de övriga nordiska länderna. Vidare bör dessa kategorier inte avfordras andra gästuppgifter än sådana som enligt utlänningskungörelsen skall avfordras även utlänningar från utomnordiska länder. Dessa förenklingar kan ske genom att i nuvarande bestämmelser görs några smärre ändringar som inte i nämnvärd mån minskar polisens möjligheter att utnyttja gästkontrollen för spaningsändamål.

Eftersom vissa av de bestämmelser som enligt den föregående framställningen behövs för gästkontrollen skall gälla även svenska medborgare, kan denna inte regleras uteslutande i utlänningskungörelsen utan måste tas upp också i en särskild hotellförfattning. I denna kan bestämmelserna om gästkontroll göras tillämpliga på alla hotellgäster samt i fråga om ytterligare bestämmelser för utomnordiska utlänningar hänvisas till utlänningskungörelsen.

Polisens hotellbesiktning

Bestämmelsen i 30 § i gällande hotellstadga om årlig besiktning genom polismyndigheten avser endast kontroll av brandskyddet i hotell. Paragrafen kan således inte läggas till grund för kontroll av ordningen i hotell med avseende på hotellvärdens person eller gästerna. En befogenhet för polisen att kontrollera hotell kan möjligen grundas på vissa bestämmelser i hotellstadgans avdelning IV. Enligt 38 § är det sålunda straffbart att driva hotellrörelse utan tillstånd. Den som driver tillståndsrörelse kan enligt 46 § skiljas från rörelsens fortsatta utövande om han finnes inte vidare vara lämplig. Om det är nödvändigt för att upprätthålla allmän ordning, säkerhet eller sedlighet kan förbud att utöva rörelsen meddelas. Det kan därför vara nödvändigt att kontrollera att villkoren för tillstånd följs, dvs. hur många gästrum som finns samt hur många och vilka gäster som tas emot.

Bestämmelser av nämnd art, som avser förseelser vid utövande av hotellrörelse, i förening med polisens allmänna skyldighet enligt polisinstruktionen att upprätthålla allmän ordning och säkerhet får anses innebära rätt och plikt för polisen att företa erforderliga inspektioner av hotell ehuru med de inskränkningar som följer av lagbestämmelser om husrannsakan, vilka jag återkommer till. I några remissyttranden anses att en hotellförfattning bör innehålla en särskild föreskrift om nämnda inspektioner. Jag vill framhålla att en fortlöpande kontroll genom polisen — en kontroll som enligt vad jag nämnt förut inte bör omfatta brandskydd och hälsovård — inte behövs i fråga om alla hotell. Välskötta rörelser synes sålunda inte behöva kontrolleras av polisen annat än på förekommen anledning och alltså inte fortlöpande. Polisens resurser bör i stället koncentreras på de hotell där det finns anledning anta att ordningen är bristfällig. Jag anser av dessa skäl inte lämpligt med en särskild föreskrift om regelbunden hotellbesiktning av polisen.

Den som utövar hälsovårdskontroll äger enligt 82 § hälsovårdsstadgan tillträde till bostad och lokal. Enligt 25 § brandstadgan äger brandsynförrättare på samma sätt tillträde. I båda fallen gäller att tillsyn skall utföras på sådant sätt att minsta möjliga olägenhet vållas allmänheten. För hotell torde detta i allmänhet få anses innebära att hälsovårdskontroll och brandsyn i gästrum bör ske när hotellgästen inte störs därav. En hotellgästs vägran att omedelbart ställa rummet till förfogande för sådan tillsyn får därför oftast respekteras.

Den kontroll av ordningen som enligt det förut anförda ankommer på polisen torde i de flesta fall avse att anträffa hotellgästerna. Kontrollen måste därför ske vid en tid, ofta på natten, när de kan väntas befinna sig i det förhyrda rummet, samt omedelbart för att hindra att en gäst avlägsnar sig och undandrar sig kontroll. Vägrar hotellgäst att i sådana fall öppna för polisen, får tillträde f. n. beredas endast enligt reglerna om husrannsakan i 28 kap. rättegångsbalken och 18 § lagen den 30 juni 1960 (nr 418) om straff för varusmuggling. Såvitt avser hotell innebär dessa regler i huvudsak följande. För utredning om brott förövats får husrannsakan företas om fängelse kan följa på brottet. Är brottet ringare får husrannsakan för samma ändamål ske endast i hotellrum, som brukar utgöra tillhåll för förbrytare eller samhällsfarliga asociala personer. För eftersökande av den som skall gripas, anhållas eller häktas eller hämtas till förhör eller till inställelse vid domstol får husrannsakan företas oberoende av brottets svårhetsgrad. Sådan husrannsakan får beslutas av polisman. Övrig husrannsakan skall beslutas av undersökningsledare, åklagare eller domstol. Är fara i dröjsmål får dock polisman besluta även i sådant fall.

De sålunda gällande bestämmelserna synes mig tillräckliga för de allra flesta fall då polisen kan behöva omedelbart tillträde till hotelllokaler. Det bör inte komma i fråga att utvidga tillämpningsområdet för reglerna om

husrannsakan så att den får företas i hotell för utredning om alla brott även av ringa svårhetsgrad. I den mån särskilda villkor ställs upp för rätten att driva hotellrörelse bör emellertid sörjas för att myndigheterna kan kontrollera att dessa villkor uppfylls. Att uraktlåtenhet härvidlag utgör ett brott, som kan medföra endast bötesstraff och för vars utredande husrannsakan inte får ske, bör inte utgöra något hinder. Polisen bör således genom en särskild föreskrift tillförsäkras tillträdesrätt exempelvis för att kontrollera antalet gästrum eller gäster eller att hotellvärden fullgör sina skyldigheter med avseende på gästkontrollen. En sådan föreskrift har sin rätta plats i en särskild hotellförfattning.

Klassificering av hotellrörelser m. m.

Någon av offentlig myndighet företagen klassificering av hotell efter storlek eller standard förekommer inte i vårt land. Även en verksamhet som avser att i endast ett eller några få rum tillhandahålla bostad mot betalning betecknas i gällande stadga som hotell- eller pensionatrörelse. Och varje sådan rörelse får drivas under vilket namn som helst. Både turistutredningen och departementspromemorian tar avstånd från en officiell klassificering av hotellen efter standard. De flesta remissinstanser, både myndigheter och branschorganisationer, har anslutit sig till denna uppfattning. Som skäl anförs dels svårigheterna att i författning precisera de faktorer som skulle ligga till grund för klassificering, dels den omfattande kontroll som skulle behövas. Av yttrandena från en del branschorganisationer framgår att deras egna åtgärder för att sprida kännedom om standarden i olika hotell är tillräckliga från konsumentupplysningssynpunkt.

I frågorna om rätten att använda beteckningen hotell och om namnprövning är meningarna mera delade. Turistutredningen ansåg att beteckningen hotell borde förbehållas de rörelser för vilka tillstånd fordras och att namnprövning borde införas samt fick stöd av flertalet remissinstanser som yttrade sig i dessa frågor. I departementspromemorian anförs emellertid att turistutredningens förslag inte bör genomföras. I yttrandena över promemorian är meningarna mera delade i fråga om rätten att använda beteckningen hotell. Branschorganisationerna och en länsstyrelse delar turistutredningens mening, kommerskollegium, en länsstyrelse och ytterligare några remissinstanser följer promemorian medan flertalet inte yttrar sig. Namnprövningen har endast en förespråkare.

Jag anser att samhället bör öva inflytande på hotellens standard i den mån det behövs med hänsyn till trygghet för liv, hälsa och egendom och till vissa grundläggande krav på god ordning. Av min föregående framställning framgår hur jag i stort anser att samhället bör fullgöra dessa uppgifter och vilka slags bestämmelser som behövs härför.

Även om de fordringar samhället sålunda ställer på hotell är uppfyllda, kan självfallet skötseln och standarden i övrigt växla högst avsevärt mellan

olika hotell. Önskemålen hos skilda kategorier hotellgäster i fråga om standard och rumspriser måste uppenbarligen tillgodoses. Jag anser emellertid, i likhet med den i stort sett samstämmiga meningen i denna fråga under dess hittillsvarande behandling, inte lämpligt att samhället tar på sig ansvar gentemot hotellgästerna när det gäller standarden i denna mening. Här liksom på andra områden av näringslivet bör i stället konsumenternas intressen tillgodoses genom en sund konkurrens. Någon officiell klassificering av hotell bör således inte införas. På de skäl som anförs i departementspromemorian vill jag inte heller föreslå någon sådan officiell klassificering, som skulle bli en följd av prövning och godkännande av olika namn på hotell, eller någon reglering av rätten att använda beteckningen hotell.

Tillämpningsområdet för en hotellförfattning

Vad beträffar turistutredningens förslag m. m. hänvisar utskottet till propositionen s. 43—49.

Föredraganden

Enligt den gällande hotellstadgan är hotell- eller pensionatrörelse sådan verksamhet som avser att åt resande eller andra mot betalning tillhandahålla möblerad bostad, vare sig ensamt eller i förening med förplägnad. Även den minsta rörelse som uppfyller dessa förutsättningar utgör hotell eller pensionat. Hotellstadgans flesta bestämmelser är dock inte tillämpliga på de minsta rörelserna. Turistutredningen föreslår i huvudsak samma kriterier på hotell- eller pensionatrörelse som de nu gällande, och i yttrandena över dess förslag diskuteras bara några smärre utvidgningar. I departementspromemorian behålls det nuvarande och av turistutredningen föreslagna kriteriet att bostaden skall vara möblerad. Vidare föreslås i likhet med utredningen att verksamheten skall vara yrkesmässig. Nytt i promemorieförslaget är det även i 24 § hälsovårdsstadgan upptagna kriteriet att bostaden är tillfällig. Vid remissbehandlingen har anförts att den sålunda föreslagna definitionen på hotell är svårtolkad. Ett stort antal exempel på tolkningssvårigheter anförts i yttrandena.

Avgörande för de här behandlade frågorna är enligt min uppfattning de särskilda intressen som skall tillgodoses med en lagstiftning på förevarande område.

Till en början vill jag då erinra om att intresset av brandskydd i hotell som jag föreslagit tidigare inte bör tillgodoses i en särskild hotellförfattning utan i annan lagstiftning. Som jag nämnt i redogörelsen för gällande bestämmelser anknyter emellertid vissa brandskyddsbestämmelser i byggnadsstadgan, byggnadsstyrelsens anvisningar till denna och statens brandinspektions anvisningar angående brandsyn till begreppet hotell eller pensionat.

Framför allt är det betydelsefullt att byggnadsbestämmelserna gäller utanför planlagt område i fråga om vissa hotell. En utvidgning eller minskning av vad som innefattas i begreppet hotell eller pensionat kan således återverka bl. a. på skyldigheten att söka byggnadslov. Eftersom emellertid brandskyddet inte skall tillgodoses enligt hotellförfattningen anser jag att det inte finns anledning att i detta hänseende utforma den med hänsyn till önskemål om att göra byggnadsbestämmelserna tillämpliga i ökad utsträckning.

I fråga om hälsovårdsintresset saknar frågan om hotellförfattningens tillämpningsområde betydelse, eftersom bestämmelserna i 24 § hälsovårdsstadgan avser inte bara hotell och pensionat utan också resanderum, vandrarhem och annan dylik lokal, vari tillfällig bostad yrkesmässigt tillhandahålls allmänheten.

Rent allmänt gäller att den som ämnar hyra bostad själv får ta reda på vad han önskar veta om hyresvärden och om eventuella grannar och medhyresgäster. Det är inte en samhällsuppgift att utöva någon auktorisation i dessa hänseenden. För tillfälliga bostäder som det i regel är fråga om i hotell gör sig speciella synpunkter gällande. Hyresgästen kan i allmänhet inte i förväg förvissa sig om förhållandena i hotellet. Han är tvärtom enligt sakens natur oftast nödsakad att beställa rum genom överenskommelse per telefon eller post eller genom rumsförmedling. På grund härav bör han tillförsäkras en möjlighet att räkna med att åtminstone vissa elementära krav på ordning och säkerhet är uppfyllda.

Intresset att underlätta polisens spaningsverksamhet avser i detta sammanhang framför allt gäster, som inte bor länge på samma hotell.

De intressen som skall tillgodoses föranleder mig på grund av det anförda att i likhet med departementspromemorian förorda att endast verksamhet med ändamål att tillhandahålla tillfällig bostad regleras i en särskild hotellförfattning. I några remissyttranden har befarats svårigheter att avgöra vad som är tillfällig bostad. Jag vill härtill framhålla att samma uttryck förekommer i 24 § hälsovårdsstadgan för att ge uttryck åt det särskilda behovet av sanitära åtgärder i bostäder som byter inneboende ofta. Som tillfälliga bör enligt min mening inte anses t. ex. upplåtelser till studerande per termin. I tveksamma fall bör till hotell- eller pensionatrörelse inte hänföras upplåtelser för tid som är längre än de längsta normalt förekommande semestertiderna, dvs. i stort sett upplåtelser för längre tid än en månad. Avgörande bör vara den art av upplåtelser som rörelsen med hänsyn till omständigheterna får anses huvudsakligen vara avsedd för.

Hyresregleringslagen gäller inte bostadsupplåtelse i sådan hotell- eller pensionatrörelse för vilken fordras myndighets tillstånd. I några remissyttranden nämns att hotellstadgan ibland används av hyresvärdar som vill undandra sig hyreskontroll. Detta har varit möjligt bl. a. därför att stadgan inte är begränsad till att avse tillfälliga bostadsupplåtelser. I den mån tillstånd fordras för rätten att driva hotellrörelse — en fråga som jag behandlar i det

följande — åligger det självfallet tillståndsmyndigheten att i tillstånds-ärendet pröva om det verkligen är fråga om sådan rörelse. Även i ärende hos hyresregleringsmyndigheterna torde enligt vad som framhålls i yttrandena en sådan prövning kunna ske i viss utsträckning. Har tillstånd för rörelsen grundats på uppgifter om att den varit avsedd för tillfälliga rumsupplåtelser, torde man inte vara bunden härav om det t. ex. i ärende om hyresreglering visas att rörelsen faktiskt bedrivs så att rum hyrs ut för mera stadigvarande bosättning. Den av mig föreslagna begränsningen till upplåtelse av tillfällig bostad synes sålunda ägnad att avsevärt öka möjligheterna att komma till rätta med obehöriga försök att undandra bostäder från hyreskontroll.

Både i gällande hotellstadga och i de föreliggande förslagen förutsätts att den bostad som upplåts skall vara möblerad. Kravet på möblering har emellertid i promemoriaförslaget satts lägre än i gällande stadga så som den tolkats. Innebörden härav blir framför allt att det stora antalet vandrarhem som finns i vårt land blir att anse som hotellrörelser. I denna del har förslaget tillstyrkts eller lämnats utan erinran av alla remissinstanser utom Svenska turistföreningen, som driver de flesta vandrarhemmen.

För tillgodoseende av ordningsintressena i samband med den bostadsupplåtelse det här är fråga om saknar det enligt min mening i och för sig betydelse om bostaden är möblerad eller inte. Så som begreppet möblerad uttunnats i promemoriaförslaget skulle det lika gärna kunna slopas helt. Det upptas f. ö. inte i 24 § hälsovårdsstadgan. Det synes mig emellertid angeläget att inte avlägsna sig från de kriterier som i verkligheten gäller för det alldeles övervägande antalet rörelser som det här är fråga om. Eftersom det inte möter hinder att behålla kriteriet möblerad med den i promemorian rekommenderade vidsträckta innebörden anser jag mig inte böra förorda någon ändring på denna punkt.

Frågan om vandrarhemmens ställning bör självfallet inte lösas med utgångspunkt i möbleringen. Som Svenska turistföreningen anfört är vandrarhemmen av många olika typer. Redan i föreningens huvudmannaskap får anses ligga en viss garanti för ordentlig skötsel. Jag anser emellertid att de i många fall har sådan likhet med sedvanlig hotellrörelse att de inte bör undantas från en hotellförfattnings tillämplighet. Att de flesta vandrarhem är öppna endast sommartid utgör inte i och för sig skäl till annan bedömning. I vad mån storleken får betydelse för tillämpligheten behandlar jag i det följande för alla typer av hotellrörelser.

Det nuvarande kriteriet att bostad upplåts mot betalning utbyts i de föreliggande förslagen mot att upplåtelsen skall vara yrkesmässig. Syftet med denna ändring är att från hotellbestämmelserna undanta dels verksamhet som inte drivs affärsmässigt, dels enstaka bostadsupplåtelser och upplåtelser för vissa kategorier, t. ex. anställda i visst företag.

De bestämmelser som avser att tillgodose ordningsintressena bör enligt

min mening inte göras tillämpliga på enstaka upplåtelser av tillfällig bostad mot betalning. Exempel härpå är att privatpersoner i en ort vid särskilda tillfällen, t. ex. kongresser, hyr ut rum i sina bostäder. Inte heller gör de angivna ordningsintressena sig gällande i samband med semesterhem och liknande anläggningar som ett företag driver för sina anställda eller sommarkolonier som drivs av ungdomsorganisationer. Först när uthyrningen sker mera planmässigt och vid flera tillfällen till olika hyresgäster behövs den nämnda ordningskontrollen. Exempel härpå är uthyrning av s. k. resanderum. Från ordningssynpunkt saknar det däremot betydelse om verksamheten utgör bostadsupplåtarens huvudsysselsättning eller får anses som en bisyssla. I och för sig saknar det också betydelse att verksamheten bedrivs endast vissa delar av året, t. ex. under sommarsäsongen. Hyrs privatrum ut genom förmedling av ett hotell eller av särskild turist- eller rumsförmedling, är det likväl i allmänhet rummets hyresvärd som svarar för ordningen där. Det är hans sätt att utöva verksamheten som bör avgöra rörelsens art.

Den verksamhet som således bör omfattas av ordningsbestämmelserna beskrivs lämpligen med uttrycket yrkesmässig. De tolkningssvårigheter som anförts vid remissbehandlingen torde med hänsyn till vad jag anfört inte behöva bli alltför stora.

En verksamhet av det slag som jag nu har beskrivit kan drivas med bara ett eller några få rum. Även den minsta rörelse blir således hotell- eller pensionatrörelse, liksom i den gällande hotellstadgan. Frågan om i vilken utsträckning författningsbestämmelser på förevarande område framdeles också bör gälla för de minsta rörelserna hänger nära samman med frågan om tillståndstvång för rätten att driva hotell- eller pensionatrörelse. Denna fråga återkommer jag till senare.

Bostadsupplåtelse som utgör endast ett moment i sådan verksamhet som vård, tillsyn, utbildning eller uppfostran omfattas f. n. inte av begreppet hotell- och pensionatrörelse. Någon ändring härvidlag föreslås inte i departementspromemorian. I många fall gäller det verksamheter som kontrolleras av statlig eller kommunal myndighet, t. ex. sjukhem, elevhem, ungdomsvårdsskolor. För dem behövs självfallet inte dessutom den kontroll som en hotellförfattning skall möjliggöra. Vid remissbehandlingen har anmärkts att vissa inrättningar av denna art i praktiken inte kunnat hänföras till någon av de angivna typerna. Exempel härpå är vilohem och konvalescenthem. S. k. patienthotell i anslutning till sjukhus kan också räknas hit. Även om bostadsupplåtelsen i dessa fall är tillfällig och yrkesmässig synes de ordningsintressen som motiverar särskilda hotellbestämmelser inte vara särskilt framträdande. Ju närmare anknytningen är till den vårdande eller undervisande delen i verksamheten, desto mindre skäl finns att anse denna som hotell- eller pensionatrörelse. Om rörelsen inte blir underkastad tillsyn av de myndigheter som utövar tillsyn på sjukvårdens område, bör den hänföras till hotellrörelse, när villkoren i övrigt härför är uppfyllda. Vad som

anförs i departementspromemorian om konvalescenthem synes mig här kunna tjäna till ledning vid bedömningen av gränsfall.

Tillståndstvång för hotellrörelse

Utskottet hänvisar i fråga om turistutredningens förslag m. m. till propositionen s. 54—59.

Föredraganden

I det föregående har jag föreslagit att brandskydd och hälsovård i hotell skall tillgodoses bl. a. genom byggnadslagstiftningen. Det innebär att kontroll av hotellbyggnader och hotelllokaler sker genom den förprovning som sker i ärende om byggnadslov. Till denna del av hotellkontrollen återkommer jag.

En särskild hotellförfattning bör som jag nämnt förut innehålla de bestämmelser som behövs för att tillgodose vissa krav på ordning och säkerhet i hotell. Den kontroll som fordras härför avser främst den person som driver hotellrörelse samt hotellgästerna. Även i vissa andra hänseenden har jag funnit en kontroll behövlig. Kontrollen kan i princip ordnas på skilda sätt. När det gäller hotellvärden kan den ske innan rörelsen påbörjas. Man får då en ordning med tillståndstvång. Kontrollen kan också begränsas till övervakning, regelbunden eller sporadisk, av de rörelser som drivs. För att kontrollmyndigheten skall få kännedom om rörelserna blir det i så fall nödvändigt med anmälningsskyldighet. En kombination av de olika kontrollsystemen kan också tänkas.

Kontrollen av hotellgästerna kan självfallet endast ske fortlöpande. Hur den bör anordnas har jag redogjort för tidigare. Till därmed sammanhängande frågor om hotelliggare återkommer jag i samband med detaljerna i en hotellförfattning. Den kontroll som bör ske genom besiktning av polisen har jag också behandlat förut. I fortsättningen av detta avsnitt ämnar jag behandla endast frågorna om tillstånd och anmälan.

Enligt 1917 års hotellstadga fordras tillstånd för rätten att driva hotell- eller pensionatrörelse, som har minst fem gästrum eller är avsedd att ta emot minst nio gäster samtidigt. En tidigare gällande skyldighet att anmäla igångsättning av mindre hotell- och pensionatrörelser till polisen upphävdes år 1954 i samband med tillkomsten av den nya utlänningslagstiftningen. Även de små rörelserna, för vilka inte behövs tillstånd, utgör enligt hotellstadgan hotell- eller pensionatrörelser. Detta har emellertid inte någon större praktisk betydelse, eftersom flertalet bestämmelser i stadgan inte är tillämpliga på dem. Bestämmelserna i 4 och 34 §§ om utländsk resande samt i 46 § andra stycket om vitesförbud mot utövande av rörelse omfattar dock även de små rörelserna.

Både i turistutredningens förslag och i departementspromemorian föreslås att systemet med tillståndstvång skall bestå för de större rörelserna. I båda förordas också skyldighet att anmäla igångsättning av de små rörelserna. Turistutredningen anser vidare att endast tillståndsrörelserna bör hänföras till hotell- eller pensionatrörelse, medan promemorian i detta avseende behåller rådande ordning. I promemorian anförs som skäl för tillståndstvång i huvudsak endast de ordnings- och säkerhetsintressen som påkallar förhandsprövning av den som ämnar driva hotellrörelse. Vid remissbehandlingen av promemorian har erinran mot systemet med tillståndstvång gjorts endast av kommerskollegium och Svenska stadsförbundet.

Jag har i ett tidigare avsnitt av min framställning kommit fram till att i den allmänna ordningens och säkerhetens intresse vissa särskilda krav måste ställas på den som driver eller förestår hotellrörelse. De allmänna och enskilda intressen som motiverar dessa krav har enligt min mening betydande styrka. Det synes mig därför tveksamt om det är tillräckligt med ett kontrollsystem som innebär endast att samhället genom sina myndigheter i efterhand kan ingripa mot bristfälligt skötta hotellrörelser. Som framhålls i något yttrande är det betydligt svårare att komma till rätta med missförhållanden sedan en hotellrörelse väl börjat drivas.

Redan vid hotellstadgans tillkomst (se prop. 1917: 80 s. 25) stod det klart att tillståndstvång skulle innebära en väsentlig inskränkning i näringsfriheten. Föredragande departementschefen framhöll emellertid att avsikten inte var att på något sätt hindra välfrejdade och laglydiga personer att försörja sig genom att driva hotellrörelse utan endast att utestänga dem vilkas verksamhet på detta område kunde sägas utgöra en fara för allmän ordning, säkerhet och sedlighet. Allmän enighet rådde om behovet av tillståndstvång. Departementschefen fann att en inskränkning i näringsfriheten här var påkallad och skulle medföra fördelar, under det att några olägenheter därav knappast behövde befaras för lojala näringsidkare. Med hänsyn till vad jag nyss anfört anser jag, i enlighet med föreliggande utredningsförslag som de flesta remissinstanserna godtagit, att övervägande skäl alltjämt talar för att tillståndstvånget behålls.

Vid tillkomsten av 1917 års hotellstadga stod det klart att tillstånd inte kunde fordras för de minsta rörelserna. Samma inställning ligger till grund för de båda föreliggande utredningsförslagen. Vid remissbehandlingen av departementspromemorian har endast några få remissinstanser förordat tillståndstvång för alla hotellrörelser.

Frågan om storleken av de hotellrörelser för vilka tillstånd skall fordras hänger nära samman med promemorieförslaget om att återinföra anmälningsskyldighet för de rörelser som inte omfattas av tillståndstvånget. Detta förslag har behandlats endast av några få remissinstanser. De tre länsstyrelser som yttrat sig häröver har avstyrkt en anmälningsskyldighet för de minsta rörelserna. I detta hänseende är jag ense med dessa länsstyrelser. Den i

några yttranden föreslagna lösningen med tillståndstvång för vissa rörelser, anmälningsskyldighet för andra och frihet för de minsta innebär att två storleksgränser behöver dras. Av remissyttrandena framgår att följden härav skulle bli så många gränsdragningsproblem att systemet skulle bli alldeles för invecklat och medföra rättsosäkerhet. Jag förordar därför att det nuvarande systemet behålls, dvs. tillståndstvång för vissa rörelser men ingen anmälningsskyldighet.

Kraven på hotellvärdens person bör vara lika stränga i stora och små rörelser. Detta behöver emellertid inte nödvändigt innebära att kontrollen utformas så att tillstånd fordras för dem alla. De skäl som anförts mot anmälningsskyldighet för de små rörelserna utgör i än högre grad skäl mot tillståndstvång för dem. Jag anser därför att det inte är anledning att sänka gränsen för tillståndstvångets inträde från den nuvarande med fem rum eller nio gäster till exempelvis tre rum eller fem gäster. Å andra sidan finner jag det inte motiverat att höja gränsen till åtta rum eller tio gäster så som föreslagits i promemorian. Dess förslag hänger nämligen samman med förslaget om anmälningsskyldighet för de mindre rörelserna, vilket jag inte anslutit mig till. Vid den avvägning som mot denna bakgrund kan göras saknas det enligt min mening skäl att gå ifrån den nuvarande gränsen för tillståndstvångets inträde, när gränsen skall sättas med hänsyn till det här behandlade ordningsintresset.

Tillståndskravet har betydelse för tillämpligheten i vissa fall av byggnadsstadgan och byggnadsstyrelsens anvisningar. Från byggnadsstyrelsen har jag inhämtat att byggnadsanvisningarna för hotell inte lämpligen kan avse mindre hotellrörelser än dem som har fem rum samt att anvisningarna måste göras utförligare för hotell med mer än åtta rum. Redan enligt 32 § i den nuvarande hotellstadgan görs en liknande skillnad mellan hotell av olika storlek, och från byggnadsstyrelsen har upplysts att det inte medför någon olägenhet med en motsvarande uppdelning i byggnadsanvisningarna för hotell. Jag finner på grund härav att det med hänsyn till förhållandet mellan byggnadslagstiftningen och en ny hotellförfattning inte möter något hinder att behålla den nuvarande gränsen för tillstånd, dvs. fem rum eller nio gäster.

På grund av det anförda föreslår jag att den gällande gränsen för tillståndsskyldighetens inträde behålls.

Skyldigheten att avfordra gäster personuppgifter och anteckna dem på sådant sätt att de kan hållas tillgängliga för polisen bör inte åligga de minsta rörelserna om det inte förordnas för speciella fall. Skyldigheten bör som hittills gälla endast för tillståndsrörelserna. Bestämmelser om polismyndighetens tillträdesrätt och om förbud att driva rörelse bör omfatta även rörelser som är så små att de inte fordrar tillstånd.

Mitt förslag innebär sålunda att även de minsta rörelserna som hittills i författningen betecknas som hotell- eller pensionärörelser samt att för-

fattningsbestämmelserna inte görs tillämpliga i samma mån på större och mindre rörelser.

Tillståndsmyndighet

Vad beträffar tidigare utredningar m. m. hänvisar utskottet till propositionen s. 63—69.

Föredraganden

För att anordna hotell eller pensionat fordras f. n. i allmänhet dels byggnadsnämndens lov i fråga om byggnaden eller lokalen, dels länsstyrelsens tillstånd att däri driva hotell- eller pensionatrörelse. Länsstyrelsens prövning omfattar inte bara sökandens person utan även byggnadens eller lokalens beskaffenhet. I sistnämnda hänseende utgör länsstyrelseprövningen således en överprövning av byggnadslovet. Denna ordning är en följd bl. a. av att byggnadstekniska bestämmelser om hotell och pensionat från början varit upptagna i hotellstadgan.

För att på detta område fullfölja arbetet med att förenkla byggnadslagstiftningen har i departementspromemorian föreslagits att alla byggnadsbestämmelser om hotell inryms i byggnadslagstiftningen och byggnadsstyrelsens anvisningar till byggnadsstadgan. Detta förslag har jag biträtt. I promemorian föreslås vidare att den byggnadstekniska prövningen skall utslutande göras enligt byggnadslagstiftningen och byggnadsanvisningarna, dvs. av byggnadsnämnden i ärende om byggnadslov. Den tillståndsprövning som behövs med hänsyn till ordningsintressena skall enligt promemorian handhas av polismyndigheten. Vid remissbehandlingen har förslaget att helt förlägga prövningen av hotellbyggnadens beskaffenhet till byggnadsnämnden tilldragit sig huvudintresset. Ett betydande antal remissinstanser anför att byggnadsnämnderna och de kommunala befattningshavare, som de kan anlita, i många kommuner inte är kompetenta att avgöra de byggnadstekniska frågor som angår brandskydd och hälsovård i hotell. I dessa remisstytranden föreslås därför olika åtgärder för att säkerställa en sakkunnig prövning, nämligen skyldighet för byggnadsnämnden att i byggnadslovsärendet inhämta yttrande från olika statliga länsorgan, skyldighet att underställa byggnadslovsbeslutet länsstyrelsens prövning samt behållande av länsstyrelsen som tillståndsmyndighet i fråga om hotellbyggnadens eller hotelllokals beskaffenhet.

De nämnda farhågorna är inte helt ogrundade. I en del kommuner saknar byggnadsnämnderna tillgång till den tekniska sakkunskap som behövs. Detta är emellertid en olägenhet som gäller inte bara de byggnadsärenden som avser hotellbyggnader utan också ärenden angående andra byggnader. Den mindre tillfredsställande prövning av ärenden om byggnadslov för hotell

som omvittnas i en del remissyttranden kan sannolikt delvis förklaras av att byggnadsnämnderna i dessa fall ansett sig inte behöva vidta särskilda åtgärder för att skaffa sig tillgång till teknisk sakkunskap eftersom länsstyrelsen i vart fall haft att pröva även de byggnadstekniska frågorna i ärendet om hotellrörelsetillstånd. Som framhålls i ett yttrande finns det emellertid anledning att räkna med att byggnadsnämnderna gör vad de kan för att förse sig med erforderlig sakkunskap om deras ansvar ökas. Möjligheterna härtill blir större i samma mån som samarbetet i kommunblock byggs ut och större kommuner bildas.

Även utanför byggnadsnämnden finns befattningshavare som skall anlitas som sakkunniga i byggnadsärenden, nämligen brandchef och hälsovårdsinspektör. Som påpekas i en del remissyttranden saknar dessa befattningshavare på sina håll den tekniska sakkunskap som behövs. Den nya brandlagstiftningen och det ökade interkommunala samarbetet har emellertid medfört att brandchefer heltidsanställts i avsevärd utsträckning. Sådana brandchefer besitter tillräcklig sakkunskap för att kunna biträda byggnadsnämnderna i hotellbyggnadsärenden. Reformen på brandförsvarets område innebär också förbättrad utbildning av de deltidanställda brandcheferna. På hälsovårdens område medför det kommunala samarbetet och tillkomsten av större kommuner på liknande sätt att allt flera kvalificerade hälsovårdsinspektörer anställs.

För att byggnadsnämnderna rätt skall kunna fullgöra sina uppgifter fordras emellertid också att de verkligen utnyttjar den sakkunskap som finns inom kommunen. Att nämnden anlitar sina egna befattningshavare är självfallet, men det är också viktigt att brand- och hälsovårdsmyndigheterna bereds tillfälle att medverka på ett tidigt stadium. Det är anledning att något behandla samrådet mellan de kommunala myndigheterna innan den vid remissbehandlingen väckta frågan om skyldighet att inhämta yttrande av länsorgan tas upp.

Redan i samband med tillkomsten av 1958 års hälsovårdsstadga (prop. 1958: B 46 s. 112—113) framhölls vikten av att byggnadsnämnden så tidigt som möjligt i ett byggnadsärende inhämtar hälsovårdsnämndens yttrande. Inte minst från allmänhetens synpunkt ansågs det bättre att hälsovårdsnämnden bereds möjlighet att förebygga förhållanden som kan orsaka sanitär olägenhet än att nämnden i efterhand skall söka komma till rätta med olägenheten. Enligt 1 § byggnadsstadgan åligger det byggnadsnämnden att samarbeta med övriga myndigheter vilkas verksamhet berör nämndens arbetsområden eller vilkas bedömanden är av betydelse för nämndens verksamhet. Av förarbetena till denna bestämmelse (SOU 1957: 21 s. 202, prop. 1959: 168 s. 163, 184, 196, 302) kan utläsas att det ansetts ofrånkomligt att vederbörande föredragande i byggnadsnämnden ser till att nämnden får kännedom om bl. a. brandchefens och hälsovårdstjänstemannens synpunkter på frågor inom deras verksamhetsområden. Vid tillkomsten av

1962 års brandlagstiftning anfördes härom (prop. 1962: 12 s. 142) att det visserligen kunde inträffa att brandchefen saknade byggnadsteknisk utbildning men att detta inte borde utgöra anledning för byggnadsnämnden att underlåta samråd med brandchefen. En sådan brandchef har nämligen möjlighet att vända sig till högre brandteknisk sakkunskap.

Jag vill här tillägga att byggnadsnämnd i ärende om byggnadslov för hotell eller pensionat bör bereda polismyndigheten tillfälle att yttra sig, exempelvis om den tilltänkta rörelsens belägenhet från ordningssynpunkt.

Vid byggnadsstadgans tillkomst (prop. 1959: 168 s. 196) ansågs att författningsbestämmelser om byggnadsnämnds samråd med de länsmyndigheter, som har med byggnadsväsendet att skaffa, t. ex. länsarkitekt, inte skulle få någon större betydelse i praktiken. Föredragande departementschefen utgick nämligen från att byggnadsnämnden alltid skulle komma att tillmötesgå önskemål från sådana myndigheter att få framlägga sina synpunkter för nämnden. På detta sätt kan således det i några remissyttranden framställda önskemålet om utnyttjande av länsorganens sakkunskap tillgodoses utan författningsbestämmelser om remisskyldighet, vilka skulle stå i strid mot byggnadsstadgans bestämmelser om byggnadsnämndens verksamhet.

Jag vill i enlighet med vad som anfördes vid hälsovårdsstadgans tillkomst (prop. 1958: B 46 s. 114), men med mera generell giltighet på förevarande område, understryka vikten av att byggnadsnämnden inte ger dispens från bestämmelser och anvisningar om hotell utan samråd med de sakkunniga organen.

Att sådant samråd som jag här har beskrivit verkligen kommer till stånd är enligt min mening en avgörande förutsättning för att byggnadsfrågorna angående hotell skall föras över till handläggning av endast byggnadsnämnderna. Beslut om beviljat byggnadslov för ett hotell kan inte överklagas av företrädare för brand- och hälsovårdsintressena. Skulle byggnadsnämnden åsidosätta eller försumma dessa intressen — vilket flera remissinstanser befarar — kan brand- och hälsovårdsmyndigheterna emellertid ingripa med förelägganden i efterhand enligt brandlagen och hälsovårdsstadgan. Med hänsyn till den byggandes rättssäkerhet gäller den principen att ett av byggnadsnämnd godkänt byggnadssätt inte bör ändras genom sådana förelägganden. Såvitt gäller brandsynförelägganden har emellertid ansetts (prop. 1962: 12 s. 142) att principens tillämpning förutsätter att brandteknisk sakkunskap beretts tillfälle att i samband med byggnadsnämndens granskning särskilt ta till vara brandsäkerhetsintresset. Byggnadsnämnden bör således inte försätta den byggande i den situationen att han efter byggnadslovet kan bli ålagd att utföra dyrbara ändringsåtgärder som kunde ha förebyggts genom tidigt samråd med sakkunskap på brand- eller hälsovårdsområdet.

Farhågor beträffande byggnadsnämndernas kompetens yppades vid tillkomsten av förordningen den 1 december 1961 (nr 568) om brandfarliga

varor (se prop. 1961: 173 s. 59, 63). Dessa farhågor ansågs emellertid överdrivna och hindrade inte att byggnadsnämnderna gjordes till tillståndsmyndigheter i ärenden om bl. a. förvaring, hantering och försäljning av olja och andra brandfarliga varor.

Det förhållandet att bestämmelser om hotellbyggnader och hotelllokaler finns både i hotellstadgan och i byggnadsstadgan jämte anvisningarna till denna har sannolikt i någon mån bidragit till sådan mindre tillfredsställande handläggning av hotellbyggnadsärenden som nämnts vid remissbehandlingen. Om som jag föreslår alla byggnadstekniska bestämmelser om hotell samlas i byggnadsstyrelsens anvisningar — till yttermera visso i moderniserad form — och sålunda införlivas med det komplex av bestämmelser som ständigt tillämpas inom byggnadsverksamhetens alla områden, kan man säkerligen räkna med att byggnadsnämndernas arbete med hotellärendena kommer att underlättas. Föreskrifter och anvisningar om hotell kommer inte att uppfattas som en genom speciallagstiftning föreskriven skärpning på en del av byggnadsnämndens verksamhetsområde.

Det anförda har lett mig till uppfattningen att det för framtiden finns tillräckliga förutsättningar att i enlighet med promemorieförslaget överlåta den byggnadstekniska prövningen av hotellbyggnader och hotelllokaler på byggnadsnämnderna.

Härefter återstår frågan vilken myndighet som bör meddela tillstånd att driva hotellrörelse. Prövningen skall enligt promemorieförslaget avse ordning och säkerhet och främst inriktas på sökandens personliga lämplighet. Förslaget innebär att det nuvarande provisoriet med länsstyrelsen som tillståndsmyndighet ersätts med den även av domstolskommittén och polisberedningen förordade ordningen att polismyndigheten beviljar tillstånd. Vid remissbehandlingen har kommunförbunden uttalat sig för att någon kommunal myndighet blir tillståndsmyndighet. I några yttranden anses att länsstyrelsen bör ha denna funktion. De flesta remissinstanserna tillstyrker eller lämnar utan erinran förslaget att polismyndigheten blir tillståndsmyndighet.

Rätten att driva hotellrörelse skall inte vara beroende av någon behovsprövning. Endast sökandens person skall prövas. I dessa hänseenden föreligger överensstämmelse med vad som gäller om rätten att utöva vissa andra slag av näringar där sökandens personliga förhållanden har betydelse. För att utröna sökandens personliga förhållanden behövs tillgång bl. a. till polisens register. På grund av det anförda och vad som nämnts i promemorian anser jag inte nödvändigt eller lämpligt att byggnadsnämnden eller annat kommunalt organ blir tillståndsmyndighet. I valet mellan polismyndighet och länsstyrelse förordar jag polismyndigheten. Polischefernas kvalifikationer och besvärsrätten borgar för fullgod rättssäkerhet.

Med anledning av vad som anförts i vissa remissyttranden om kompetensgränser mellan byggnadsnämnden och polismyndigheten vill jag framhålla att det inte bör ankomma på polismyndigheten att pröva om hotell är så

beläget och inrättat att utrymnings- och brandsläckningsanordningarna är betryggande. Har genom byggnadslov fastslagits att en byggnad eller lokal får användas som hotell, bör polismyndigheten inte med åberopande av dess läge eller beskaffenhet kunna hindra att byggnaden eller lokalen används för nämnda ändamål. En annan sak är att det ankommer på polismyndigheten att pröva om en viss person på grund av olämplighet bör vägras eller förbjudas att driva hotellrörelse i byggnaden eller lokalen.

Mot denna bakgrund synes den enskilde själv böra avgöra om han vill söka byggnadslov före hotellrörelsetillstånd eller tvärtom. Polismyndigheten bör som en serviceåtgärd underrätta sökande om att han kan vara skyldig att söka byggnadslov.

Besiktningkostnad

Vad beträffar gällande bestämmelser m. m. hänvisas till propositionen s. 74—76.

Föredraganden

Med den ordning jag föreslagit i fråga om anordnande och drift av hotellrörelse kommer en viss besiktning att utövas av byggnadsnämnden. Kostnadsfrågorna bör därvid behandlas enligt bestämmelserna i byggnadslagstiftningen. Brandsyn och hälsovårdskontroll sker utan kostnad för den enskilde. Detsamma gäller den kontroll som polisen har att utöva i fråga om hotellrörelser. I det föregående har jag funnit det nödvändigt att behålla den nuvarande regelbundet återkommande besiktningen av elektriska anläggningar i hotell. Vad jag anfört därvid ger vid handen att besiktningarna skall utföras av särskild sakkunnig på detta område. Ifrågavarande fackmän är enskilda företagare och ersättning måste således utges till dem för varje särskild förrättning. För sådan ersättning bör alltså den svara som driver hotellrörelsen.

Specialmotivering

I anledning av vad som anförts i den i ämnet väckta motionen må här återges föredragandens uttalanden i anslutning till författningsförslagets 2, 10 och 13 §§. 2 § anger för vilka rörelser tillstånd fordras och villkoren för tillstånd. 10 § stadgar att hotell- eller pensionatsrörelse skall drivas så att den icke föranleder fara för allmän ordning och säkerhet. I 13 § meddelas bestämmelser angående gästkontroll.

2 §.

Föredraganden. En gränsdragning sådan som den förevarande medför som framgår av remissyttrandena självfallet vissa tolkningssvårigheter. Vissa av dem är lösta i departementspromemorian och jag ansluter mig till vad som anförs där. I övrigt anser jag att antalet sängplatser, i form av fasta eller fristående sängar, i första hand måste ligga till grund för bedömningen av det antal gäster gästrummen och rörelsen är avsedd för. Att extrasängar finns och ibland ställs till förfogande, exempelvis för barn, bör inte påverka bedömningen. Visar det sig däremot under verksamhetens gång att sådana sängplatser regelmässigt ställs till förfogande, kan det vara anledning att ompröva tillståndsfrågan. Paragrafens lydelse ger vid handen att tillstånd kan fordras även om inte alla gästrum är avsedda som tillfällig bostad. Det blir i fall då rum hyrs ut till fasta gäster nödvändigt att med ledning av 1 § bedöma om rörelsen som helhet är en verksamhet med ändamål att tillhandahålla tillfällig bostad. I fråga om omöblerade rum kan jag, under erinran om vad jag förut nämnt därom, ansluta mig till polismyndigheten i Malmö. I fråga om s. k. uppackningsrum torde möbleringen och den faktiska användningen i varje särskilt fall få avgöra om det skall anses som gästrum.

Tillstånd avser rörelse i viss byggnad eller hotellägenhet. Självfallet kan ett tillstånd meddelas för en rörelse i flera byggnader eller lägenheter.

Av andra stycket, som behandlar villkoren för tillstånd, framgår att tillstånd skall meddelas om det inte finns anledning anta att sökanden skall driva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppstår. Prövningen av hur sökanden kan antas komma att driva rörelsen görs av polismyndigheten. Vid utredningen bör användas tillgängliga polisregister, som ger upplysning om sökandens vandel. Den som dömts för våldsbrott, sedlighetsbrott eller tillgrepps- eller förskingringsbrott bör i allmänhet vägras tillstånd. Detsamma gäller den som dömts för olovlig försäljning av rusdrycker eller narkotika eller som är samhällsfarligt asocial. Även andra former av brottslighet eller asocialitet kan ge fog för antagandet att sökanden kommer att driva hotellrörelse på ett sätt som medför fara för allmän ordning och säkerhet. Är sökanden juridisk person kan det i undantagsfall vara anledning att undersöka den eller de fysiska personer som står bakom.

Även andra källor till upplysning om sökanden kan användas. Är sökanden känd för att i annan verksamhet tredskas med att efterkomma myndigheternas förelägganden att vidta sådana åtgärder som behövs för allmän ordning och säkerhet, exempelvis till skydd för annans liv eller hälsa, kan tillstånd vägras honom. Upplysningar av denna art bör givetvis beaktas även när sökanden är juridisk person.

Prövningen skall inte omfatta behovet av den tillämnade hotell- eller pensionatrörelsen. Inte heller skall sökandens utbildning eller ekonomiska möjligheter att driva rörelsen prövas.

10 §.

Paragrafen är tillämplig även på rörelse för vilken tillstånd inte behövs. Fara för allmän ordning och säkerhet inbegriper fara för all slags brottslighet, även sedlighetsbrott (jfr prop. 1964:128 s. 70), och för samhällsfarlig asocialitet.

13 §.

Paragrafen är tillämplig på alla hotellgäster oavsett ålder, egenskap av resande och nationalitet. I fråga om de uppgifter som skall avfordras gäst föreligger följande avvikelser från 1917 års hotellstadga. Uppgift om födelse-tid skall avfordras även svensk gäst; den gällande stadgan innehåller bara en rekommendation härom. Uppgift om nationalitet eller medborgarskap skall avfordras också svensk gäst. Gällande stadga förutsätter att det alltid på annat sätt kan konstateras att gästen är utlänning. Så torde numera knappast vara fallet. Denna utvidgade uppgiftsskyldighet kan inte anses besvärande för svenska gäster. Uppgift om födelseort fordras inte till skillnad mot vad som gäller enligt 1917 års stadga. Uppgift härom behöver inte avkrävas enligt utlänningskungörelsen. Spaningsintresset synes inte kräva att födelseorten uppges. Den ort där gästen senast uppehållit sig behöver f. n. inte upp-ges av svensk gäst. Medborgare i de övriga nordiska länderna har här befriats från att lämna denna uppgift. Detsamma gäller uppgift om vart gäst närmast ämnar bege sig när han lämnar hotellet. Genom de gjorda avvikel-serna från gällande hotellstadga blir bestämmelserna enhetliga för hotell-gäster från alla de nordiska länderna.

De uppgifter som enligt förevarande paragraf skall avfordras hotellgäst skall också enligt utlänningskungörelsen avfordras utlänning som inte är medborgare i något av de nordiska länderna. Beträffande sådan utländsk hotellgäst gäller därutöver vad som föreskrivs i utlänningskungörelsen i fråga om bostadsupplåtelse. Sådan gäst skall alltså också avfordras de i 47 § 1 mom. utlänningskungörelsen uppräknade uppgifterna om dagen för inresa, den ort där han senast uppehållit sig och vistelsetillstånd.

Det har inte ansetts behöva utsägas särskilt att uppgifter om den som står under annans vårdnad eller förmyndarskap får avfordras vårdnadshavaren eller förmyndaren.

Andra stycket är tillämpligt på alla sådana rörelser som avses i förordningen. Förordnande enligt andra stycket bör meddelas endast i särskilda fall, såsom då rikets säkerhet, utredning eller spaning vid svår brottslighet eller särskilda förhållanden i gränsorter gör det nödvändigt. Det ankommer på rikspolisstyrelsen att vid behov ange riktlinjer härför. Anmälningsskyldigheten enligt utlänningskungörelsen avser inte den som inte fyllt sexton år. Samma begränsning bör polismyndigheten kunna föreskriva i sitt förordnande. Anmälningsskyldighet i fråga om gäster i hotellrörelser bereder inga större svårigheter, eftersom uppgifterna enligt första stycket redan finns i

gästförteckningen. För de små rörelserna förutsätts för att en anmälningskyldighet skall kunna åläggas den som driver rörelsen att han är skyldig avfordra gästerna de uppgifter som behövs, dvs. i allmänhet de uppgifter som anges i första stycket. Nämda skyldighet följer enligt andra stycket andra punkten av förordnandet. För de ej tillståndskrävande rörelserna innebär förordnandet att anmälningskyldigheten blir förenad med skyldighet att föra gästförteckning. Som jag strax kommer till kan de formulär som behövs utformas så att detta inte innebär något nämnvärt besvär för den som driver rörelsen.

De angivna reglerna gör det möjligt att ha en blankett för alla gäst kategorier, så anordnad att de uppgifter som skall avfordras endast medborgare i annat än nordiskt land antecknas efter de uppgifter som skall avfordras alla gäster. Blanketterna kan förvaras så att de bildar en gästförteckning, som bör ersätta den hotelliggare som avses i 34 § gällande stadga. I den mån anmälan om gäster skall göras till polismyndigheten — enligt 49 § utlänningskungörelsen alltid i fråga om gäst från annat än nordiskt land och efter förordnande enligt andra stycket i fråga om annan gäst — kan genomslagskopia göras av blanketten. Det bör vara möjligt att anordna blanketter som kan användas för uppgifter om deltagare i gruppresor. På rikspolisstyrelsen bör ankomma att, med beaktande av vad som föreskrivs om anmälan enligt utlänningskungörelsen, bestämma formulär till blanketter för gästförteckning och närmare reglera hur anmälningskyldighet skall fullgöras.

De uppgifter, som avses i tredje stycket och som skall lämnas enligt utlänningskungörelsen, skall som framgår av lydelsen föras in i gästförteckning endast om sådan skall föras.

Utskottet

Den gällande hotellstadgan kom till år 1917. Den ändrades genomgripande år 1932 men den har likväl sedan många år tillbaka ansetts vara i behov av en omarbetning. Reformbehovet har blivit än mer framträdande efter tillkomsten av en ny hälsovårdsstadga år 1958, ny byggnadsstadga år 1959 samt ny brandlag och brandstadga år 1962. I förevarande proposition begärs riksdagens yttrande över förslag till en helt ny hotellförordning.

Förslaget innebär bl. a. följande. Huvuddelen av hotellstadgan består av bestämmelser om brandskydd. De är av övervägande byggnadsteknisk art. Förslaget till ny förordning saknar helt dylika bestämmelser. Hotellstadgans byggnadstekniska bestämmelser förs i stället över till byggnadsstyrelsens anvisningar till byggnadsstadgan. Den fortlöpande tillsynen över brandskyddet avses skola ske enligt brandlagstiftningens bestämmelser om brandsyn och sotning. Förslaget saknar även bestämmelser om skydd mot sanitär olägenhet. Föreskrifter härom utöver dem som finns i byggnads- och hälso-

vårdslagstiftningen har ej ansetts vara erforderliga. Frågor om hotells beskaffenhet med hänsyn till brandskydd och hälsovård skall sålunda i fortsättningen prövas av byggnadsnämnden i ärende om byggnadslov för hotellet samt av brandsynförrättare och hälsovårdsnämnd under rörelsens gång.

Med hotell- eller pensionatsrörelse avses i förslaget yrkesmässig verksamhet med ändamål att tillhandahålla tillfällig möblerad bostad. Rörelse som är avsedd huvudsakligen för uthyrning av stadigvarande hostad omfattas sålunda inte av förordningen. Däremot blir den tillämplig på vissa rörelser som f. n. inte anses som hotell- eller pensionatsrörelse. Hit hör bl. a. vandrarhemmen. Liksom f. n. skall fordras tillstånd att driva hotell eller pensionatsrörelse, som är avsedd att samtidigt ta emot minst nio gäster eller som omfattar minst fem gästrum. Tillståndsprövningen, som skall avse endast sökandens person, flyttas över från länsstyrelserna till polismyndigheterna. Tillstånd skall meddelas om det inte finns anledning anta, att den som söker tillstånd skall driva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer (2 §). I 10 § föreskrivs att hotell- eller pensionatsrörelse skall drivas så att den icke föranleder fara av nämnt slag. Bestämmelserna om gästkontroll ändras och förenklas i viss utsträckning. Ändringarna innebär bl. a. att bestämmelserna blir lika för medborgare i alla de nordiska länderna (13 §).

I motionen II: 931 hemställs att vissa däri anförda synpunkter måtte beaktas. Dessa innebär i huvudsak följande. Föredragandens uttalande i motiven till 2 § därom att den som dömts för våldsbrott, sedlighetsbrott eller tillgrepps- eller förskingringsbrott i allmänhet bör vägras tillstånd att driva hotell- eller pensionatsrörelse synes innebära att var och en som dömts för något av de nämnda brotten riskerar att för all framtid avstängas från möjligheten att starta sådan rörelse. Uttalandet i anslutning till 10 § av innebörd att fara för allmän ordning och säkerhet inbegriper bl. a. fara för samhällsfarlig asocialitet befaras vidare med hänsyn till de vaga kriterier som uppställts i lagen om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet i onödan försvåra bostadsproblemen även för personer med måttligt asociala tendenser. I fråga om gästkontrollen finner motionären det svårbegripligt varför hänsynen till nordisk samordning skall framtvunga krav på uppgift om medborgarskap även för svenska gäster. Han påpekar även att formuleringen »medborgarskap eller nationalitet» är oklar och svårtolkad samt ifrågasätter huruvida kravet på uppgift om yrke eller titel fyller någon uppgift.

Som departementschefen anført är det ett ordnings- och säkerhetsintresse att det finns möjlighet att hindra personer som kan antas vara mindre nogräknade från att driva eller förestå hotellrörelse. Upplysningar om exempelvis tidigare brottslighet spelar självfallet en stor roll för bedömande av en sökandes pålitlighet och lämplighet för sådan verksamhet. Vid prövningen bör emellertid hänsyn tas till samtliga omständigheter i det särskilda

fallet. Det bör sålunda, om omständigheterna i övrigt talar för att tillstånd bör meddelas, vara möjligt att bortse från exempelvis en enstaka ringare förseelse och i viss mån även från mera allvarliga brott, som ligger långt tillbaka i tiden. Det av motionären åsyftade uttalandet i anslutning till 2 § i förslaget till förordning låter sig väl förena med vad utskottet nu anfört. Någon egentlig motsättning mellan vad departementschefen uttalat och den uppfattning motionären synes ha torde därför icke föreligga.

Stadgandet i 10 § avser att förebygga att hotellrörelse drivs så att fara för bl. a. samhällsfarlig asocialitet uppkommer. Vad som förstås härmed får bedömas mot bakgrunden av 1964 års lag om åtgärder mot samhällsfarlig asocialitet. Denna lag ger möjligheter till ingripande då någon underlåter att efter förmåga söka försörja sig hederligt samt för ett sådant asocialt liv att uppenbar fara föreligger för allmän ordning och säkerhet. Det har inte ansetts vara möjligt att i lagtext åstadkomma en precisering av de olika fall då ingripande får ske. Motiven till lagen ger emellertid viss ledning för bedömning av frågan vad som skall avses med samhällsfarlig asocialitet. Hit hör bl. a. vissa former av prostitution. Av stadgandet i 10 § följer att den som driver eller förestår hotell har att utöva viss kontroll över gästerna. Kan det antas att gäst kommer att utnyttja hotell på ett sätt, som medför fara för samhällsfarlig asocialitet, torde vederbörande böra nekas tillträde. Saknas skäl till sådant antagande torde i allmänhet hotellrum få hyras ut, även om personen i fråga i och för sig är att anse som »samhällsfarligt asocial». Det synes inte vara anledning att på förhand anta annat än att förordningen i den aktuella delen kommer att tillämpas på ett tillfredsställande sätt.

I förslagets 13 § föreskrivs att gäst vid ankomsten till hotell eller pensionat, där rörelse drivs med tillstånd, skall avfordras uppgift bl. a. om yrke eller titel samt medborgarskap eller nationalitet. Utskottet ifrågasätter i likhet med motionären huruvida uppgifter om titel eller yrke har någon nämnvärd betydelse för polisens spaningsverksamhet. De flesta hotellgäster torde å andra sidan finna kravet på uppgifter i detta hänseende föga betungande. Frågan har samband även med önskemålet om likformighet med den uppgiftsskyldighet som åvilar bostadsupplåtare på grund av föreskrifter i utlänningskungörelsen. Utskottet finner därför inte skäl föreslå någon ändring på denna punkt. Vad gäller föreskriften om uppgift beträffande medborgarskap eller nationalitet torde denna vara att förstå så att för den som har medborgarskap i något land uppgiften skall avse detta medborgarskap. För den som saknar medborgarskap, d. v. s. är statslös, skall uppgiften avse nationalitet. Viss tveksamhet kan givetvis uppkomma beträffande personer med dubbelt medborgarskap eller statslösa, som har anknytning till flera länder. Anledning att meddela särskilda föreskrifter beträffande sådana tämligen sällsynta fall synes dock inte föreligga. Att kravet på uppgift om medborgarskap eller nationalitet fått omfatta även svenska gäster torde ha sin bakgrund bl. a. i att hotellpersonalen enligt utlänningskungörelsen har

att avfordra vissa utländska gäster en del särskilda uppgifter. Utförandet av detta åliggande synes förutsätta att samtliga gästers medborgarskap eller nationalitet klarläggs. Utskottet finner därför ej skäl att på denna punkt föreslå någon ändring.

Ej heller utskottets granskning i övrigt av förslaget har givit anledning till erinran.

Utskottet får på grund av vad sålunda anförts hemställa,

a) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla att riksdagen icke funnit anledning till erinran mot det vid propositionen nr 124 fogade författningsförslaget; samt

b) att motionen II: 931 i vad den ej kan anses besvarad genom vad utskottet ovan anført och hemställt icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 2 november 1966

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Alexanderson, Svante Kristiansson, Ebbe Ohlsson*, Erik Jansson*, Nils-Eric Gustafsson, Åkesson och Torsten Hansson;

från andra kammaren: herrar Johansson i Torp, Nyberg*, fru Torbrink, herrar Persson i Tandö, Johansson i Öckerö, Bengtson i Solna, fröken Anderson i Lerum och herr Larsson i Borrby.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.